

és a szerves világban tevékenyek. Ezt az őszszes eleven erőt vizsgálva szavazhatjuk a növekedésre, ama gyökeres fejlődés folyamatára, mely úgy az egyes szervek, mint a szervezetek létrehozója. A növekedés az egynemű és a különemű részecskék vonzásán és taszításán alapszik. Ily módon jött létre az ember és majom, a pálmák és az algák, a kristály és a víz. Tehát az ember ugyanazon örökké való, változatlan törvények szerint fejlődik ki, mint a többi teremtmények.

Korunk ezen monisticus ismeretnek tudományos és végleges megállapítása által akkora haladást tett, a milyent Copernicus 400 évvel ez előtt a ptolemaeusi világnézet megdöntése által eszközölt vala. Copernicus azon időben bebizonyította, hogy földünk nem központja a világnak — a mint azt odáig általánosan hitték — hanem hogy az csupán egy porszem a világegyetemben, egy csillag az ég számtalan csillagjai között. Megdöntvén ez által az ősi földközponti világnézetet, megteremtőjévé lett új világrendszerünknek, melyet Newton a gravitáció törvénye által szilárd mathematicai alapra fektetett. Hasonló módon megdönté Jean Lamark Descendenz theoriája által az eddig uralkodott ember központi világnézetet, azon önámítást, hogy az ember a teremtés központja és végcélja. Charles Darwin volt oly szerencsés ezen elméletet 50 évvel később megerősíteni Selectio-theoriája által.

Azok sorában, kik eme világnézet fejlesztésében és terjesztésében fáradoznak, igen kiváló állást foglal el Haeckel mind az elmélet lényegébe vágó új adatok kiderítése, mind lánglelkű előadásai és népszerűsítő törekvései által. Erősen meg vagyunk győződve, hogy ismertető fölszólalásunkat méltányolni fogják mindazok, kik Haeckel munkáit ismerik, vagy a kik jelen ismertetésünk folytán szánják el magukat Haeckel munkáinak, főleg a főnczimzett Anthropogeniának az elolvasására.

Parádi Kálmán.

Bányász-földtani észleletek Erdély keleti részében.

II. A keleterdélyi szirtek Faunája E lapok mult számában értekeztem a kárpáthi szirtek kiterjedéséről Erdélyben általában, részben beszéltem korszaki fokairól annak az anyagnak is, a melyekből e szirtek őszsze vannak alkotva. Legyen már most szabad elősorolnom azokat a bizonylatokat is, a melyek tanúságot tesznek ama korfokozat mellett, a melyet következtetni a közetrétegek lerakódásából, ez eltörölhetetlen betűkkel irt önéletrajzából a természetnek; értem a szerves élet ama maradványait, a melyek egykoruak a kőrétegek anyagja lerakódásával; szóval kimutatnom e szirtek őslénytani jellemét faunájok elősorolásával.

Ez annyival több érdeket nyújthat, minthogy amaz áldozatkészség következtében, a melylyel az igazgató választmány támogatta több éven át folytatott gyűjtő körútaimat, erdélyi muzeumunk e bizonylatokat teljesen birja; továbbá azért is, mivel a keleterdélyi mészsirtek faunája, ezelőtt egynehány évvel még merőben ismeretlen

levén, ma már nem csak a leggazdagabb az osztrák-magyar birodalom területén¹⁾, hanem lényeges befolyással volt a földközi Jura-tartomány őslénytani ismeretére is²⁾.

Kedem az elősorolást leszálló sorban, még pedig

I. A kréta képletén

a) felső Neocom, Caprotin-mész.

Az ide tartozó alakulások jobbadán sárga és szürke, majd világosabb majd sötétebb színezetű mészkövekből állanak, és nagyon el vannak terjedve az erdélyi szirtövben, a Székelyföldön a nagy-hagymási hegységben, a délkeleti határhegységben Zajzon táján, kiválóan a persányi hegyvonalon; kevés fajt mutatnak fel, de a meglevők sokszor tenger számu egyénekben fordulnak elő. Ezek közül eddig meg vannak határozva:

Caprotina Lonsdali Sowerby mindenütt az említett helyeken.
Radiolites neocomensis D'Orbigny, Zsedánpatokról.

II. Juraképlet.

A) Tithon.

Mind fehér és piros színű mészkő, nagy tömbü lerakásban elterjedve a nagy-hagymási hegységben a Székelyföldön, a Bucesd és Királykő hegytömbjeiben és a persányi hegyekben.

a) felső Tithon

ebben van: Dicerias arietina Lamark, nagy mennyiségben az Öcsém hegyén a Székelyföldön és Brassó mellett.

Nerina Staszicii Zeuschner, Nagy-Hagymás és Öcsém.

„ Defrancii var. posthuma	u. o.
„ Bruntrutana Thurman	„
„ Castor d'Orbigny	„

b) alsó Tithon

Cidaris nobilis Münster Gyilkoskő.

Waldheimia magadiformis Suess Gyilkoskő.

Terebratula bisuffarcinata Schlotheim Gyilkoskő.

„ formosa Suess Gyilkoskő.

„ moravica Glockii „

„ Bouéi Zeuschner Bucesd.

Megerlea cf Wahlenbergi Zeuchner Gyilkoskő.

Rhynchonella Astieriana d'Orbigny „

B) Malm.

Zöldes szürke fővényes-agyagos mész a Gyilkoskőről, világos-

¹⁾ v. Hauer F. Die Geologie und ihre Anwendung auf die Kenntniz der Bodenbeschaffenheit der österr.-ungar. Monarchie. Wien 1874. 412 l.

²⁾ Dr. Neumayr M. Die Fauna der Schichten mit aspidoceras, acanthicum Wien 1873 pag. 152. Dr. Zittel K. A. Paläontologische Mittheilungen aus dem Museum des königl. bayerischen Staates Stuttgart 1868 pag. 25.

Pictet F. J. Mélanges paléontologiques Bale et Genève 1867 pag. 182.

Herbich F. Eszakkéleti Erdély földtani viszonyai. A magyar királyi Földtani intézet évkönyve. Pest 1871.

veres mész Csofronkáról és sötét Fejérmezőről a nagy-hagymási hegységben a Székelyföldön.

Nagyon gazdag faunát mutatnak, még pedig halmaradványokat.

Sphaerodus gigas Agassiz Gyilkoskő.

Sphenodus Tithonius Gemmellaro Gyilkoskő.

Fejlábuk:

Belemnites Beneckei Neumayr Gyilkoskő.

” *semisulcatus* Münster ”

Nautilus franconicus Opperl ”

A m m o n e o k :

Phylloceras isotypum Benecke Csofronka.

” *saxonicum* Neumayr, Gyilkoskő és Csofronka.

” *Benacense* Catullo Gyilkoskő.

” *Békasense* Herbich ”

” *polyolcum* Benecke Gyilkoskő, Csofronka, Fejérmező.

” *leptoptychum* Herbich Gyilkoskő.

” *tortisulcatum* d' Orbigny Gyilkoskő, Csofronka.

Lytoceras polycyclum Neumayr Gyilkoskő, Csofronka.

Haploceras tenuifalcatum Neumayr Gyilkoskő.

” *Balanense* Neumayr Gyilkoskő.

Oppelia Strombecki Opperl Csofronka.

” *Holbeini* Opperl Csofronka, Gyilkoskő.

” *Erycina* Gemmellaro Gyilkoskő.

” *Kochi* Herbich Csofronka.

” *Mikoi* Herbich Gyilkoskő.

” *compsa* Opperl ”

” *pugilis* Neumayr ”

” *nobilis* Neumayr ”

” *Schwageri* Neumayr Gyilkoskő.

” *lithographica* Opperl ”

” *Karrereri* Neumayr ”

” *Trachynota* Opperl Csofronka és Gyilkoskő.

Aptychus lamellosus ” ”

Cosmoceras nitidulum Neumayr, ”

Perisphinctes plebejus Neumayr, Csofronka. ”

” *metamorphus* Neumayr, Csofronka és Gyilkoskő.

” *haliarchus* Neumayr, Gyilkoskő és Csofronka.

” *Witteanus* Nppel Csofronka.

” *colubrinus* Reinecke Gyilkoskő.

” *acer* Neumayr Csofronka.

” *Ulmensis* Opperl Csofronka és Gyilkoskő.

” *geron* Zittel ” ”

” *subpunctatus* Neumayr Gyilkoskő.

” *polyplocus* Reinecke ”

” *siculicus* Herbich ”

” *Tantalus* Herbich ”

Perisphinctes	oxypleurus	Herbich	Gyilkoskő.
"	stenonotus	Herbich	"
"	Lothari	Oppel	"
"	fasciferus	Neumayr	"
"	Eumelus d'	Orbigny	"
"	platynotus	Reinecke	" és Csofronka.
"	hospes	Neumayr	" "
"	hetaerus	Herbich	Gyilkoskő.
Simoceras	Benianum	Catullo	Csofronka.
"	Herbichi	Hauer	Csofronka és Gyilkoskő.
"	explanatum	Neumayr	Csofronka és Gyilkoskő.
"	teres	Neumayr	Csofronka.
Aspidoceras	Rüpellense d'	Orbigny	Csofronka és Gyilkoskő.
"	Haynaldi	Herbich	Gyilkoskő.
"	Wolffi	Neumayr	Csofronka és Gyilkoskő.
"	acanthicum	Oppel	" "
"	microplum	Oppel	" "
"	longispinum	Sowerby	" "
"	binodum	Oppel	" "
"	bispinosum	Zieten	" —
"	liparum	Oppel	" Gyilkoskő.
"	Zeuschneri	Zittel	" "
"	avellanum	Zittel	" "
"	Altenense d'	Orbigny	Csofronka.
"	circumspinosum	Quenstedt	Csofronka.
"	cyclotum	Oppel	Csofronka.
"	Raphaeli	Oppel	Csofronka és Gyilkoskő.
"	Uhlandi	Oppel	" "
"	pressulum	Neumayr	— "
"	Beckeri	Neumayr	— "
"	harpephorum	Neumayr	Gyilkoskő.
"	verestoicum	Herbich	" "
Aptychus	latus		Gyilkoskő, Csofronka.

Herbich Ferencz.

(Folytatjuk.)

Szerkesztői posta: Többeknek: Ismételve ki kell jelentenünk, hogy szük tere lapunknak semmiféle hirdetésnek sem tud helyet adni. Sajnáljuk, mert a reciprocitás jól esnék és tán hasznos is volna, de nem tehetünk róla. — X+X-nek Ne szégyelje Ön szorgalmát. Nevezze meg magát, vagy is inkább keressen meg személyesen, hogy minden esetre érdekes kísérletéről élő szóval értekezzünk.

A muzeum-egylet évkönyve 2-ik füzeté is megjelent, és e lappal együtt küldjük meg előfizetőinknek.

Mai számunkhoz $\frac{1}{4}$ ívnyi melléklet járul.